

(Note: Please fill subject code and paper ID on OMR)

ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਰਸ

मानव मूल्य और व्यवसायिक नैतिक शिक्षा में एक आधारभूत पाठ्यक्रम

A Foundation Course in Human Values and Professional Ethics

Note:

1. Each Question is given in all three languages (Punjabi, Hindi & English). Students are required to choose any ONE language throughout the exam.
2. This question paper contains three sections. **SECTION-A** contains Objective type questions, **SECTION-B** contains short type questions and **SECTION-C** contains descriptive type questions.
3. Attempt all questions.

ਭਾਗ-ਉ

भाग-अ

Section A

10x1

ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ 10 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ।

इस भाग में 10 वस्तुनिष्ठ प्रश्न हैं । सभी प्रश्नों का उत्तर देना अनिवार्य है ।

This section contains 10 objective type questions. Attempt all questions.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 (ਉ) ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ:

प्रश्न-1 अ रिक्त स्थान भरें: Q1.a. Fill up the blanks:

1. ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਇੱਛਾ ਨਿਰੰਤਰ ਸੁਖ ਅਤੇ..... ਹੈ।
मानव की मूल चाहना निरंतर सुख और ..... है।
The basic aspiration of human being is continuous happiness and.....
2. ਸਰੀਰ ਇਕ ਜੜ੍ਹ ਇਕਾਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਮੈਂ ਇਕ.....ਇਕਾਈ ਹੈ।
शरीर एक जड़ इकाई है जबकी मैं (स्वयं) एक ..... इकाई है।
The Body is a material unit while the Self is the ..... unit.
3. ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਹੁਨਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ.....ਹਨ।
मानव मूल्य और तकनीकी शिक्षा एक दूसरे के ..... हैं।
Human values and production skills are ..... to each other.
4. ....ਓਪਰ ਸੱਕ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ।
संबंधों में समस्या का कारण ..... पर शंका करना है।
Doubt on .....is the cause of problems in relationship.
5. ਨੈਤਿਕ.....ਵਿਹਾਰ ਹਰ ਕਿੱਤੇ/ਪੇਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
नैतिक ..... आचरण हर एक व्यवसाय में जरूरी है।
Ethical ..... conduct is the need in every profession.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 (ਅ) ਸਹੀ/ਗਲਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ -1 ਬ ਸਹੀ/ਗਲਤ ਭਰੋ ।

Q1.b. Write True/ False:

1. ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਸੀਮਿਤ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ।
जीवन का लक्ष्य असीमित सुविधा-संग्रह है।
The aim of life is to accumulate unlimited wealth.
2. ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਇਕ ਕਦਮ ਹੈ।
परिवार में व्यवस्था समाज में व्यवस्था की सीढ़ी है।
Harmony in the family is a step to the harmony in the society.

3. ਪ੍ਰਾਣ 'ਜੀਵਜੀਵ' ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ 'ਜੀਵਜੀਵ' ਵਿਚ ਚਤੁਰ ਟਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
प्राण और पदार्थ में चैतन्य इकाई नहीं होती है।
Plants and material things do not have the sentient (conscious) entity.
4. ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਿਰਭੈਅਤਾ ਮਾਨਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।
‘समाज में अभय’ मानव लक्ष्य का एक भाग है।
Fearlessness in society is one of the comprehensive human goals.
5. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ।
प्रकृति सतत संघर्षशील इकाइयों का समूह है।
The nature is a collection of constantly conflicting entities.

ਭਾਗ-ਅ   ਭਾਗ -ਬ   Section B   5x4

ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
इस भाग में पांच प्रश्न हैं। सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

There are five questions in this section. Attempt ALL questions.

2. ਮੁੱਲ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਮੁਢਲੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
किसी प्रस्ताव को मूल्य शिक्षा में शामिल करने के लिए कोई तीन आधारभूत दिशा-निर्देश उदाहरण देते हुए समझाइए।
Explain any three basic guidelines for a proposition to qualify for Value Education with examples.
3. ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਭੌਤਿਕ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਗਿਣਾਟਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸੀਮਿਤ ਕਿਵੇਂ ਹਨ?
शरीर के लिए आवश्यकताओं का उदाहरण देते हुए वर्गीकरण कीजिये। इन आवश्यकताओं को पूरा करने के लिए भौतिक-सुविधाओं की जरूरत सीमित किस तरह से है?
Classify the needs of the Body with examples. How are the physical facilities required to fulfil them limited in quantity?
4. ਕਿਤਾਮੁੱਖੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਿਚ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
व्यवसायिक नैतिकता में योग्यता से आप क्या समझते हैं ? उद्योगों में इसका क्या प्रभाव होगा इसके दो उदाहरण दीजिए।
What do you understand by competence in professional ethics? Give two examples of its implications in industry.
5. ਭੇਦ (ਵਖਰੇਵਾਂ) ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮਾਨਵ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।
भेदभाव से आप क्या समझते हैं ? इससे मानव का अपमान किस तरह होता है ?
What is differentiation? How does it lead to disrespect of a human being?
6. ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਆਵਰਤਨਸ਼ੀਲ (ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ ਯੋਗਤਾ) ਨੂੰ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇਕਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
प्रकृति में आवर्तनशीलता (चक्रीयक्रम) को कोई दो उदाहरण देकर समझाइए।
Explain the recyclability in nature with any two examples.

ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

इस भाग में पांच प्रश्न हैं। सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

There are five questions in this section. Attempt ALL questions.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7. ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ: प्रश्न 7. किसी एक भाग का उत्तर दें Q7. Attempt any one part:

- a ਸ਼ਹਿਜ਼ ਸਵੀਕ੍ਰਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਰੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸ਼ਹਿਜ਼ ਸਵੀਕ੍ਰਤੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ ਤੇ ਸਥਿਰ ਹੈ।
सहज-स्वीकृति से आप क्या समझते हैं? विस्तार से समझाइए। अपने बारे में तीन उदाहरण लेते हुए समझाइए कि सहज स्वीकृति आपके लिए सहज और स्थिर है।
What do you mean by natural acceptance? Explain. Take any three examples about you to explain that your natural acceptance is innate and invariant.
- b ਮਾਨਵੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
मानव के जीने के सभी विभिन्न स्तरों को समझाइए। इन विभिन्न स्तरों पर मानव के जीने की अभी की स्थिति का सूक्ष्मता से मूल्यांकन कीजिये।
Explain the different levels of human living. Critically evaluate the current state of human living at different levels.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8. ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ: प्रश्न 8. किसी एक भाग का उत्तर दें Q8. Attempt any one part:
part:

- a. ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਜਾਣਨ, ਮੰਨਣ, ਪਛਾਣਨ ਤੇ ਨਿਰਵਾਹ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ? ਮੈਂ(ਸਵੈ) ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਹਿ-ਅਸਤਿਤਵ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ?
मानव के लिए जानने, मानने, पहचानने और निर्वाह करने की क्रियाओं को समझाइए। मैं(स्वयं) शरीर के सह-अस्तित्व के रूप में उपरोक्त क्रियाओं को कैसे निष्पादित करता है? समझाइए।
Explain the activities of knowing, assuming, recognizing and fulfillment for a human being. Discuss how the Self executes these activities in co-existence with the Body.
- b. ਸਿਹਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਕੀ ਸਵੈ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਹਿ-ਅਸਤਿਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਵਰਤਮਾਨ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
‘स्वास्थ्य’ से क्या अभिप्राय है? क्या स्वयं और शरीर के सह-अस्तित्व को समझे बिना स्वास्थ्य को समझा जा सकता है? इस मुद्दे को ‘स्वास्थ्य’ की वर्तमान धारणाओं के सन्दर्भ में समझाइए।
What is meant by ‘Health’? Can it be understood without understanding the co-existence of the Self and the Body? Discuss this issue in the context of present day notions of health.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9. ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ: प्रश्न 9. किसी एक भाग का उत्तर दें Q9. Attempt any one part:

- a. ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ। ਮਾਨਵੀ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
संबंध में भावों की सूची बनाइये। मानव संबंध का आधार क्या है? इसको परिभाषित करते हुए संक्षेप में समझाइए।
List down the feelings in relationship. What is the foundation of human relationship? Define and explain briefly.

- b. ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ।
सुरक्षा से आपका क्या अभिप्राय है? आज के प्रशासन के लिये 'सुरक्षा' को सुनिश्चित करने के लिए कुछ कार्यक्रमों को सुझाइये।
What do you mean by Suraksha (preservation)? Suggest some programs that can be taken up by the administration today to ensure Suraksha.

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10. ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10 .